

**ΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΥΘΡΕΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1866
(Σύμφωνα με τον Κτηματολογικό Κώδικα 51 του Αρχείου της
Αρχιεπισκοπής Κύπρου)**

Κώστας Ζ. Γιαννός

Ο Κύπρου Σωφρόνιος επιβεβαίωσε το περιεχόμενον.

Από της ημετέρας αποκαταστάσεως εις τον Αρχιεπισκοπικόν θρόνον, εσκέφθημεν ίνα ρίψωμεν βλέμμα, επί των σωζομένων παλαιών κωδίκων σχετικές προς τα Εκκλησιαστικά ή Μοναστηριακά κτήματα και δη επί των γαιών, αίτινες μάλλον εκινδύνευον. Ατυχώς, είδομεν ότι, υπάρχουνσι πολλαί ελλείψεις, διότι λέγουσι π.χ. «ότι εις το δείνα μέρος υπάρχουνσι τόσαι σκάλαι χωράφια», αλλά μήτε η νυν ονομασία είναι γνωστή, μήτε όρια κ.τ.λ.

Όθεν, ενομίσαμεν καθήκον ημών, να διατάξωμεν τους αρμοδίους υπαλλήλους, να εξετάσωσιν όσον ένεστιν ακριβώς και να δώσωσιν ημίν, τας αναγκαίας πληροφορίας, προς τακτικώτεραν κωδικοποίησιν ή συνάθροισιν όλων τούτων, εις εν βιβλίον, υπό τον τίτλον «Κτηματολόγιον των Εκκλησιών των χωρίων του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου». Τούτων λοιπόν γενομένων ως έγγιστα, κατεγράφησαν τα εν λόγω κτήματα, εν τω παρόντι κτηματολογίω, έως νυν ορώνται, επ' ελπίδι ότι, προϊόντος του χρόνου, θέλει τελειοποιηθή κάλλιον «ην Θεός δίδω».

Και λοιπόν, η αναγραφή εν τω βιβλίω των κτημάτων, δέον να γίνη ούτω, ως νομίζομεν:

Α) Ν' αναγραφώσι κατά διαμερίσματα και χωρία, τα κτήματα των Εκκλησιών και Μοναστηρίων.

Β) Να γίνη και πίναξ αυτών κατά διαμερίσματα, ώστε όταν ζητήση τις τίποτε, να ευρίσκη ευκόλως, εις έκαστον διαμέρισμα, ό,τι ζητεί.

Επειδή δε τα διαμερίσματα, εξ ων απαρτίζεται η επαρχία του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, εισί πέντε ή κάλλιον τέσσερα, διότι το διαμέρισμα Αμμοχώστου και Καρπασίας ως μικρά, 23 δηλαδή χωρία έχει το Καρπάσιον, το δε της Αμμοχώστου 7, δια τούτο δύνανται να ενωθώσιν εις εν διαμέρισμα, συνιστάμενον εκ 30 χωρίων και 10 Μοναστηρίων, εξ ων τέσσερα εις Αμμόχωστον, ήτοι Αγία Μαρίνα, Άγιος Ιωάννης Κουράθθας, Απόστολος Λουκάς μετά του προσαρτήματος Αγίου Παντελεήμονος και Απόστολος Βαρνάβας. Του δε Καρπασίου Απόστολος Ανδρέας, Νέτα, Κανακαργιά, Κυρά, Καντάρα και Άγιος Νικόλαος Ζαυλού, το όλον δέκα.

Τα δε μοναστήρια, τα υπάρχοντα εις το διαμέρισμα Μεσαορίας εισί ταύτα: Αγία Νάπα, Χορδάκια, Άγιος Κενδέας, Τοχνή, Αυγασίδα, Άγιος Αναστάσιος, Άγιος Σπυρίδων, Άγιος Γεώργιος-Μαυροβουνίου, το όλον οκτώ.

Του Διαμερίσματος Κυθραίας εισί τα εξής: Παλλουριώτισσα, Θεοτόκος, Αγία Θέκλα, Αρχάγγελος Μάλλουρας, το όλον τέσσερα.

Του δε Διαμερίσματος Ορεινής εισί τα ακόλουθα: Μακεδονίτισσα, Αρχάγγελος Αναλιόντος, Άγιος Ηρακλείδιος,

Άγιος Μνάσσων και Άγιος Παντελεήμων Αχεράς, το όλον πέντε.

Υπάρχουσιν δε και τρία Σταυροπήγια. Δύο εν επαρχία Κυρηναίας, οίον ο Άγιος Νικόλαος Στέγης και Κάθαρα. Και εν εις Πάφον, ο Άγιος Νεόφυτος. Αλλ' εξαρτώνται εκ του Αρχιεπισκοπικού θρόνου.

Το όλον λοιπόν των Μοναστηρίων του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, εισί τριάκοντα (30).

Αρχής γενομένης υπό των κτημάτων των Εκκλησιών της Λευκωσίας, να καταχωρηθώσιν έπειτα τα του διαμερίσματος Ορεινής κτήματα των Εκκλησιών και Μοναστηρίων, είτα τα του διαμερίσματος Κυθραίας ωσαύτως μετά ταύτα, τα της Μεσαορίας και τελευταίον τα του Καρπασίου και Αμμοχώστου, ως προείπομεν.

Η πράξις αύτη εγένετο τη ιστ' Ιανουαρίου σωτηρίου έτους αωξστ' (+)

Τύχη Αγαθή

(+) Τα περί Μοναστηρίων όρα εν ετέρω Κώδικι, διότι ενταύθα δεν εχώρουν όλα. Έπειτα τα περί Μοναστηρίων, εγράφησαν πρωτίτερα.

Ο Κύπρου βεβαιοί.

Διαμέρισμα (Καζάς) Κυθραίας

1) Εκκλησία του χωρίου Αγίας Βαρβάρας

2) Εκκλησία του χωρίου Κυθραίας

α) ενορίας Συργανιάς β) ενορίας Χαρδακιώτισσας

γ) ενορίας Αγίου Ανδρονίκου δ) ενορίας Αγίου Γεωργίου Καττάμη ε) ενορίας Αγίας Μαρίνης.

3) Εκκλησία Νέου Χωριού

4) Εκκλησία Τραχωνιού

5) Εκκλησία χωρίου Χρυσίδας

6) Εκκλησία του χωρίου Βώνης

7) Εκκλησία του χωρίου Έξω Μετόχι

8) Εκκλησία του χωρίου Παλαικύθρου

9) Εκκλησία του χωρίου Μοσφιλωτής

10) Εκκλησία του χωρίου Ομορφίτας

11) Εκκλησία του χωρίου Τράχωνα

12) Εκκλησία του χωρίου Μιαμηλιάς

13) Εκκλησία του χωρίου Στροβόλου

14) Εκκλησία του χωρίου Τσερίου

15) Εκκλησία του χωρίου Νήσου

16) Εκκλησία του χωρίου Πέρα Χωριού

17) Εκκλησία του χωρίου Τύμβους

18) Εκκλησία του χωρίου Σιας

19) Εκκλησία του χωρίου Κόρνου

20) Εκκλησία του χωρίου Λουρουκίνας

21) Εκκλησία του χωρίου Ιδαλίου

22) Εκκλησία του χωρίου Ολυμπίων

23) Εκκλησία του χωρίου Ψευδά

24) Εκκλησία του χωρίου Αλάμπρας

25) Εκκλησία του χωρίου Ποταμιάς

26) Εκκλησία του χωρίου Γεριού

27) Εκκλησία του χωρίου Αγλαντζιάς

28) Εκκλησία του χωρίου Καίμακλιού

29) Εκκλησία του χωρίου Μαργού

30) Εκκλησία του χωρίου Δελκήπου

31) Εκκλησία του χωρίου Αγίου Σωζομένου.

Εκκλησίαι του χωρίου Κυθραίας

α) Εκκλησία ενορίας Συργανιάς

Χωράφια (εντός της περιοχής του αυτού

χωρίου)

1 κομ. Χ'Απείρου ονομαζόμενον, σύνορα ποταμός Γεωργή Χ'Μιχαήλ, Καλομοίρας Χ' Λοιζή και Χ'Μιχαήλ Ιωάννου.... 2 προστάθια 1 κομ. Εληρούδια, σύνορα Αυλάκι Κακοδιαβάτου Αυλάκι Τζιφλικιού Αγίου Αντωνίου, χωράφι Αγίου Αντωνίου και μύλος Αμπελιού... 2 σκάλες

1 κομ. Μύλου Στράτας, σύνορα Ποταμός, Χαραλαμπή και Κακουλλή, Χ' Ιωάννου ΠαπαΓαβριήλ και πολυταρκά Μύλου Ποταμού... 1 σκάλα, 2 προστάθια

1 κομ. Πλάτανος Μύλου Ελαιάς καλούμενον Ποταμός Μύλου. Μενεβίκου, δρόμος και καταρ... 1 προστάθι 1 κομ. εις ενορίαν Αγίαν Μαρίναν, σύνορα δρόμος Ν.Χ Νικόλα Γεωργίου, Χ'Λουκά ΠαπαΠέτρου και Θεοτόκου Μοναστηρίου Αρχιεπισκοπής.. 2 σκάλες, 2 προστάθια Δένδρα (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

Ελαίαι εις ελαιοφόρον Χ'Πέτρου ... 16

Ελαίαι εις ελαιοφόρον Αλουδίου...27

Ελαίαι εις ελαιοφόρον Ζάφυρος .. 11

Ελαίαι εις ελαιοφόρον Μύλου Στράτας ..22

Ελαίαι εις ελαιοφόρον περιβόλι Χ'Μιχαήλ...1

Ελαίαι εις χωρίον Βόνη 5

Ελαίαι εις χωρίον Τραχώνι...2

Καζάς Κυρηναίας. Ελαίαι εις χωρίον Βουνόν και Συγχαρί28

β) Εκκλησία ενορίας Χαρδακιώτισσας χωρίου Κυθραίας Χωράφια (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου).

1 κομ. Περιβόλι Ττροουλή Ψυλλή καλού-

μενον, σύνορα Χ'Παντελή, Χ'Χριστοφόρου, Παντελή και Χ' Χριστοδούλου 1 προστάθι 1 κομ. περιβόλι Καμάρας, σύνορα 4 δρόμος ... 1 σκάλα, 1 κομ. Περβόλι Χ'Πασχάλη, σύνορα Δημήτρη Γεωργαλλή, ποταμός, Μιχ. Χ' Ιωάννου και δρόμος 1 σκάλα 1κομ. Περβόλι της Τζουτούς, σύνορα Ιγνατίου, Λιανής, Αυγολιά και δρόμος ... 1 σκάλα, 1 προστάθι 1 κομ. Περιβόλι χανουδιών Γαβριήλ και Ανδριανούς, σύνορα δρόμος, αυγολιά, Γαβριήλ και δρόμος 4 σκάλες

1 κομ. Αυλή της Σουππούδας, σύνορα δρόμος, Δημήτρη Γεωργαλλή, Σουππούδας και Δημήτρη Χ'Νικολή..... 1 προστάθι

1 κομ. πέριξ της νέας Εκκλησίας, σύνορα 4 δρόμος..... 1 σκάλα

1 κομ. Ελαιοφόρον σύνορα δρόμος Ν.Χ, Θεοτόκου και Αλιωνιτίσσης.... 4 σκάλες Δένδρα (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

Ελαίαι εις περιβόλι Συργανιάς Χ'Σαβ... 2

Ελαίαι εις περιβόλι Χ'ΠαπαΖαχαρίου.....1

Ελαίαι εις περιβόλι ορφανών Ελένης.....1

Ελαίαι εις περιβόλι Χ'Ιωσήφ3

Ελαίαι εις περιβόλι Εκκλησίας μύλος....20

Ελαίαι εις περιβόλι δρόμον Ζαχαρία.....3

Ελαίαι εις περιβόλι Λεωνής.....6

Ελαίαι εις περιβόλι Σχολείου.....56

Ελαίαι εις περιβόλι Τουτούς.....21

Οικία εντός του χωρίου4

Σχολείο1

Επι ελαίαι παροραθείσαι εις διάφορα μέρη ..146

γ) Εκκλησία ενορίας Αγίου Ανδρονίκου χωρίου Κυθραίας Χωράφια (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

1 κομ. Μούγγρους καλούμενον, σύνορα δρόμος Αγίου Γεωργίου και ποταμός7 σκάλες, 2 προστάθια 1 κομ. Αλωνούδι και Μουμτζής καλούμενον, σύνορα δρόμος, αυλάκι, ελαιοχώρι και Πετρή Χ"Νικόλα 2 σκάλες, 1 προστάθι

1 κομ. ελαιοχώρι, σύνορα Αυλάκι Πετρή Χ"Νικόλα 1 σκάλα, 2 προστάθια

1 κομ. Ήμερον, σύνορα δρόμος και Ζαχαρία Ιωάννου, ΠαπαΚωνσταντίνου, Κωνστ. Πιέρου... 1 σκάλα, 1 προστάθι

1 κομ. Καρυδιά, σύνορα Αυλάκι Χ"Κακουλλή και Χ"Σάββα Τζαμής λαλιέ... 1 σκάλα, 1 προστάθι

1 κομ. Καντζέλλιν μεγάλον, σύνορα Αυλάκι και Πατίστας Παπασάββας 1 σκάλαν και 1 προστάθιν

1 κομ. Καντζέλλιν μικρόν και λεμονιά, σύνορα Αυλάκι και σπίτια της αυτής εκκλησίας 1 σκάλα, 1 προστάθι

1 κομ. Φοινικιά σύνορα 4 δρόμος 3 προστάθια.

1 κομ. Μαρκούδι, σύνορα Αυλάκι Χ"Σάββα Μυργμίγγη, Αντώνη και Γιαννή Χ"Νικόλα ... 3 προστάθια

1 κομ. Κάτσιμον, σύνορα Αυλάκι και παιδιών Χ"Ιωάννου... 2 προστάθια.

1 κομ. ΠαπαΖαχαρίας, σύνορα δρόμος, σπίτια Ττοφή και Αυλάκι 2 προστάθια.

Δένδρα (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

Ελαίαι εις ελαιοφόρι.....70

Ελαίαι εις Καρυδιάν.....24

Ελαίαι εις Μαρκούδι22

Ελαίαι εις Κάτσιμον.....8

Ελαίαι εις Τόπον Ήμερον..18

Ελαίαι εις Φοικικιάν7

Ελαίαι εις Κατσελλιν μικρόν...15

Ελαίαι εις Λεμονιάν.....8

Ελαίαι εις Μούττες και Αλωνούδι....56

Ελαίαι εις Καντζέλλιν μεγάλον...27

Ελαίαι εις Πατίσταν.....1

Ελαίαι εις Χ"Σάββαν1

Ελαίαι εις Χ"Σάββαν ΠαπαΛοϊζου.....1

Ελαίαι εις Χ"Ζαχαρία1

Ελαίαι εις Ταβλούδιν.....2

Ελαίαι εις Χ"Βασιλη...2

Ελαίαι εις Χωράφι Εκκλησίας6

Ελαίαι εις Χωράφι Μαρκούδιν....16

δ) Εκκλησία ενορίας Αγίου Γεωργίου Καττάμη Χωράφια (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

1 κομ. Περβόλα καλούμενον, σύνορα δρόμος και Αυλάκι..... 1 σκάλα, 2 προστάθια

1 κομ. Χαλοπηδιά καλούμενον, σύνορα δρόμος όρους Ποταμός και Αυλάκι..... 1 σκάλα

1 κομ. Κυπαρίσσιν, σύνορα Αυλάκι χωράφιν Αππηδιάς και χωράφια της αυτής Εκκλησίας 2 σκάλες, 2 προστάθια 1 κομ. Αππηδιά, σύνορα Ποταμός, Κυπαρίσσιν, Αυλάκιν και έτερον χωράφι της αυτής Εκκλησίας.... 2 σκάλες, 2 προστάθια

1 κομ. Φυταννίκον, σύνορα Παπαλακώβου, Αυλάκι και χωράφι Αγίου Ανδρονίκου 2 σκάλες 1 κομμάτι ελαιοχώρι Χ" Λουκά σύνορα χωράφι Αγίου Ανδρονίκου και αυλάκι 2 σκάλες.

1 κομ. ελαιοχώρι Χ"Λούκα, σύνορα χωράφι Αγίου Ανδρονίκου και Αυλάκι 2 σκά-

λες.

1 κομ. Ελαιοχώριν Στρογγυλόν, σύνορα Τζαμής Νέου Χωρίου, Χ"Νικόλα, Ττουλή Μοναστήρα και Αυλάκι... 2 προστάθια

1 κομ. Ελαιοχώρι Μεγάλον, σύνορα δρόμος Παπαλακώβου, Χ"Σάββα Ππερδίου και αυλάκι... 1 σκάλα, 1 προστάθι.

1 κομ. Ελαιοχώρι Ταξαρούς, σύνορα Θεοτόκου Εκκλησίας Αληνιωτίσσης και Χ"Σάββα ... 3 προστάθια

1 κομ. χωράφι Χ"Σάββα Χ"Αντωνίου, σύνορα δρόμος Χ"Αβραάμη Αντωνίου, ποταμός και Χ"Μιχαήλ Διάκου..... 8 σκάλες

1 κομ. Περιβόλι Συργαλέ, σύνορα Αυλάκι και Πετρή Καττάμη... 1 σκάλα, 1 προτάθι

1 κομ. Περιβόλι Σταχύλη, σύνορα Αυλάκι, Χ"Ττοφαλή Νικολάου, Χ"Γεωργίου παπαιακώβου, Αυλάκι και Χ"Μιχ. Χ"Νικόλα 2 προστάθια

Δένδρα ελαίαι εις περιβόλι και έξω 23

Δένδρα ελαίαι εις πλησίον Εκκλησίας..23

Δένδρα ελαίαι εις Φυτανίκη.....8

Δένδρα ελαίαι εις Χ"Λουκά...16

Δένδρα ελαίαι εις Τρούλλον8

Δένδρα ελαίαι εις Ταξαρούς.....6

Δένδρα ελαίαι εις Φραγκίσσαν..18

ε) Εκκλησία ενορίας Αγίας Μαρίνης χωρίου Κυθραίας

Χωράφια (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

1 κομ. Λάντα ονομαζόμενον, σύνορα χωράφι Θεοτόκου, Ν. Κατουροπόρτη,

Αννετούς Χ"Λουκά και Αγίας Άννης.... 3 σκάλες

1 κομ. Τερατσούδι, σύνορα Χ"Παύλου Χ"Χριστοφή, Παιδιών Χ"Κυριακού και Μοναστήριον Θεοτόκου... 2 προστάθια.

1 κομ. Σκάρπα, σύνορα δρόμος Χρυσοστόμου Λευκωσίας, Πετρούλλη και Ποταμός Κάττου.... 3 σκάλες

1 κομ. Ελαιοχώρι Χ"Γιακουμή, σύνορα Ιωσήφ Κουρελλή, Ευδοκίας Χ"Χάννα, Ευανθίας Παυλίδου, Θεκλούς και Αυλάκι 2 προστάθια.

1 κομ. Ελαιοχώρι Ορφανού, σύνορα Εκκλησίας Φανερωμένης, Τταξίμι Ττοπιού Χαραγιού, προαύλιο Φανερωμένης και Χ"Τταλλούς Καλλίνας.... 2 προστάθια

1 κομ. Ελαιοχώρι της αυτής Εκκλησίας, σύνορα δρόμος και Ποταμός Μύλου, οικία Λογιωτάτου και χωράφια Σεβέρη ... 5 σκάλες

Δένδρα (εντός της περιοχής του αυτού χωρίου)

Ελαίαι εις χωράφι Χ"Μ.Ζαμπάκκου5

Ελαίαι εις Περιβόλι Κόλγυνας2

Ελαίαι εις Χωράφι Εκκλησίας10

Ελαίαι εις Χωράφι Ρουσκουέ1

Ελαίαι εις Χωράφι Παπα!ωάννου1

Ελαίαι εις Χωράφι Εκκλησίας8

Ελαίαι εις Περιβόλι Μυροφόρας.....2

Ελαίαι εις Περιβόλι Ιωσήφ.....1

Ελαίαι εις Περιβόλι Νικόλα Παφίτη.....3

Ελαίαι εις Χωράφι Τερατσούδι.....8

Ελαίαι εις Χωράφι Θεοτόκου.....8

Ελαίαι εις Χωράφι Καττάμη.....3

Ελαίαι εις Χωράφι Μοναστηρίου Θεοτόκου.....7